

8. Luterilainen kirkko autonomian ajan Suomessa

Ydinsisällöt

1800-luku: autonomian aika

- Suomi osaksi Venäjän keisarikuntaa
- luterilainen kirkko sai jäädä valtionkirkoksi
- kirkko ohjaili suomalaisten arkea ja opetti, kuinka jokaisen piti noudattaa velvollisuuksiaan **omalla paikallaan yhteiskunnassa**
- uusia uskonnollisia ajatuksia, uskonnollinen kirjallisuus
- kansanherätyksiä henkilökohtaista kääntymystä

Länsi-Suomen rukoilevaisuus

- Liisa Eerikintyttären herätys v. 1756
- maallikkoliike
- nöyryys, synnintunto, polvirukous
- 1776 Biblian (1776) käyttö ja 1600-luvun jumalanpalvelukset ja seurat
- maallisuuden karttaminen

Herännäisyys eli körttit

- 1800-luvulla Pohjanmaa ja Pohjois-Savo
- Paavo Ruotsalainen
- pukeutumistapa → pilkkanimi ”körttiläiset”
- Jumalan armoa; ihminen ”armon keräjäläisenä”
- paljon pappeja, nykyään kirkkomyönteinen
- seurat

Evankelisuus

- kritiikki herännäisyydelle
- Fredrik Gabriel Hedberg
- iloinen usko, pelastusvarmuus, luterilainen oppi, kasteen ja ehtoollisen merkitys
- evankeliumijuhlat
- Karkun evankelinen opisto
- nuoriso- ja lähetystyö

Lestadiolaisuus

- Ruotsin Lapista Suomeen
- Lars Levi Laestadius
- yhteisön antama synninpäästö
- vieroksuu maallisia tapoja
- merkittävä Pohjois-Suomessa
- useita suuntauksia, suurin vanhoillislestadiolaisuus
  - Suviseurat

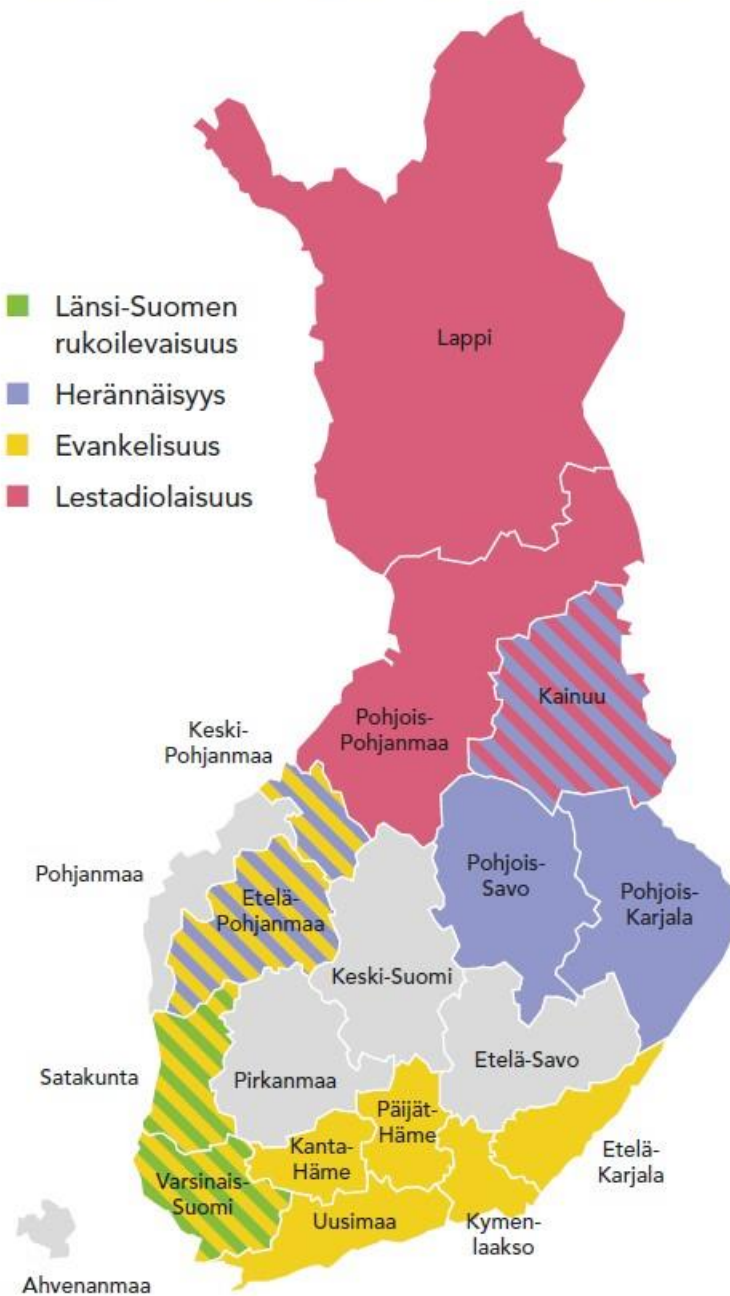
Viides herätysliike eli evankelikaalisuus

- evankelioiva herätyskristillisuus
- levisi Suomeen Isosta-Britanniasta ja Yhdysvalloista 1900-luvun alkupuolella.
- käännymys, Raamatun auktoriteetti ja evankeliumin julistus
- Evankelikaalisia järjestöjä:
  - Suomen Raamattuopisto (1945)
  - Kansan Raamattuseura (1945)
  - Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetyt (1960-luku)

Herätysliikkeiden nykyiset pääkannatusalueet

- Länsi-Suomen rukoilevaisuus
- Herännäisyys
- Evankelisuus
- Lestadiolaisuus

Uusi Arkki 1, s. 44

- **Tinkimättömät uskonnolliset yhteisöt** katsovat, että niiden vaativa elämäntapa on pelastuksen edellytys. Tällaisia yhteiskunnasta jyrkästi erottautuvia ja ulkopuolisiin haastavasti suhtautuvia uskonnollisia yhteisöjä on perinteisesti nimitetty lahkoiksi. Esimerkiksi Jehovan todistajille on tärkeää pitää etäisyyttä ympäröivään maailmaan. Yhteisö myös vaatii jäseniltään aktiivista osallistumista lähetystyöhön ja moraalisesti esikuvallista elämää.
- **Aktivistisille uskonnollisille yhteisöille** on ominaista pyrkimys yhteiskunnalliseen tai uskonnolliseen vaikuttamiseen. Ne eivät kuitenkaan lahkojen tavoin aseta jäsenilleen korkeita elämäntapavaatimuksia. Kristinuskon piirissä vaikuttaa lukuisia evankelioivia eli Jumalan sanaa aktiivisesti levittäviä herätysliikkeitä, jotka korostavat Raamatun arvovaltaa. Nämä liikkeet vastustavat aktiivisesti epäraamatullisina pitämiään tapoja yhteiskunnassa.

Testaa tietosi

Tunnista herätysliikkeisiin kuuluvat asiat

1. Ihminen voi luottaa Jumalan tarjoamaan pelastukseen jo kasteensa perusteella.
2. Liikkeen piirissä järjestetään seuroja, joissa kuunnellaan puhujia ja lauletaan oman liikkeen laulukirjan lauluja.
3. Liikkeen perustaja oli voimakas raittiusaarnaaja, ja raittiusihanne on säilynyt liikkeen piirissä.
4. Liike sai rantautui Suomeen Isosta-Britanniasta ja Yhdysvalloista.
5. Liikkeen puhujan tunnistaa selkeästi hänen tavastaan julistaa syntejä anteeksi "Jeesuksen nimessä ja sovintoveressä".

Tunnista herätysliikkeisiin kuuluvat asiat

6. Liikkeen piirissä ei hyväksytä naispappeutta tai se on jakaantunut tämän kysymyksen takia.
7. Nuorille järjestetään vuosittain Maata näkyvissä -tapahtuma.
8. Monille tämän liikkeen jäsenille on tärkeää pitää kiinni tietyistä moraaliperiaatteista ja olla esimerkiksi käyttämättä ehkäisyä.
9. Liike sai pilkkanimen "körtit" heidän käyttämänsä yksinkertaisen ns. körttipuvun takia.
10. Liikkeen perustaja oli Paavo Ruotsalainen.
11. Liikkeen jumalanpalveluksissa käytetään edelleen 1700-luvun raamatunkäännöstä.

Tunnista herätysliikkeisiin kuuluvat asiat

12. Liikkeen historian alkupuolella maailman iloista kiinnostuneita oli tapana kutsua ”suruttomiksi” ja oman liikkeen jäseniä ”heränneiksi”.
13. Liikkeellä on erityisen voimakas vaikutus Pohjois-Suomessa, mutta jäseniä on myös Etelä-Suomessa.
14. Liikkeeseen kuuluu useita eri järjestöjä, joita yhdistävää evankelioinnin tärkeys, Raamatun arvovallan korostaminen ja henkilökohtaisen uskonratkaisun arvostaminen.
15. Liikkeen kesäjuhlat Suviseurat on Suomen suurin hengellinen tapahtuma.
16. Ihminen nähdään ns. armon kerjäläisenä.

Oikeat vastaukset

1. Ihminen voi luottaa Jumalan tarjoamaan pelastukseen jo kasteensa perusteella.
EVANKELISUUS
2. Liikkeen piirissä järjestetään seuroja, joissa kuunnellaan puhujia ja lauletaan oman liikkeen laulukirjan lauluja. **KAIKKI HERÄTYSLIIKKEET**
3. Liikkeen perustaja oli voimakas raittiusaarnaaja, ja raittiusihanne on säilynyt liikkeen piirissä. **LESTADIOLAISUUS**
4. Liike sai rantautui Suomeen Isosta-Britanniasta ja Yhdysvalloista. **VIIDES HERÄTYSLIIKE**
5. Liikkeen puhujan tunnistaa selkeästi hänen tavastaan julistaa syntejä anteeksi "Jeesuksen nimessä ja sovintoveressä". **LESTADIOLAISUUS**

Oikeat vastaukset

6. Liikkeen piirissä ei hyväksytä naispappeutta tai se on jakaantunut tämän kysymyksen takia. **EVANKELISUUS, LESTADIOLAISUUS, VIIDES HERÄTYSLIIKE, LÄNSI-SUOMEN RUKOILEVAISUUS**
7. Nuorille järjestetään vuosittain Maata näkyvissä -tapahtuma. **EVANKELISUUS**
8. Monille tämän liikkeen jäsenille on tärkeää pitää kiinni tietyistä moraaliperiaatteista ja olla esimerkiksi käyttämättä ehkäisyä. **LESTADIOLAISUUS**
9. Liike sai pilkkanimen ”körtit” heidän käyttämänsä yksinkertaisen ns. körttipuvun takia. **HERÄNNÄISYYS**
10. Liikkeen perustaja oli Paavo Ruotsalainen. **HERÄNNÄISYYS**
11. Liikkeen jumalanpalveluksissa käytetään edelleen 1700-luvun raamatunkäännöstä. **LÄNSI-SUOMEN RUKOILEVAISUUS**

Oikeat vastaukset

12. Liikkeen historian alkupuolella maailman iloista kiinnostuneita oli tapana kutsua ”suruttomiksi” ja oman liikkeen jäseniä ”heränneiksi”. **HERÄNNÄISYYS**
13. Liikkeellä on erityisen voimakas vaikutus Pohjois-Suomessa, mutta jäseniä on myös Etelä-Suomessa. **LESTADIOLAISUUS**
14. Liikkeeseen kuuluu useita eri järjestöjä, joita yhdistävää evankelioinnin tärkeys, Raamatun arvovallan korostaminen ja henkilökohtaisen uskonratkaisun arvostaminen. **VIIDES HERÄTYSLIIKE**
15. Liikkeen kesäjuhlat Suviseurat on Suomen suurin hengellinen tapahtuma. **LESTADIOLAISUUS**
16. Ihminen nähdään ns. armon kerjäläisenä. **HERÄNNÄISYYS**